

Jeg ser det derfor som nødvendig, først å presentere tre definisjoner:

Svedjebruk betyr her dyrking av hominidenes og senere menneskenes matvekster på nybrente vegetasjons områder, skog, i færre antall år enn den tidsperioden de samme områdene overlates til naturlig gjenvekst (Conklin 1961 27).

Dette er den eldste formen for matproduksjon som proto menneskene har utviklet gjennom millioner av år. Svedjebruk er i løpet av dette lange tidsspennet utviklet til å bli en kompleks prosess, som krever koordinert samhandling av en større gruppe. Denne livsformen kan føres tilbake til Afrika og/eller Kina, der forløperne til *Homo erectus* (det oppreiste mennesket) hadde sin gryende oppkomst for mer enn fem millioner år siden. Senere spredde de seg ut over hele verden, også til Nordeuropa for mindre enn en million år siden. Men det er mye mindre enn en million år siden *Homo sapiens* (det mennesket som vet og kan) kom fra Afrika til Eurasia. De var da opplyste og erfarne mennesker allerede. Svedjebruket er sterkt samfunnsdannende. Den minste enheten var klanen, svedjelaget, men flere grupper samarbeidet. Lederens, kuningas, hadde mange funksjoner, det var ikke bare praktiske, men også politiske og religiøse. Svedjebruket var mobilt; klanen flyttet til nye skoger, for å brenne og dyrke. De har ikke hatt monumental anlegg. Det er derfor vanskelig å etterspoer dem arkeologisk, selv med erfaring fra undersøkelser av Terra Preta (trekull holdig jord). Svedjen varierte fra en enkelt på stedet, til en periodisk bosetting, avbrutt av et passe langt øde tidsintervall. Denne hvileperioden var nødvendige for skogens gjenvekst. Undersøkelser av fjellhuler og andre naturgitte gunstige boplasser, har avdekket mange kulturlag på hverandre med ødeperioder innimellom. Disse lagene forteller om kulturens utvikling. Her skal jeg i tilfeldig orden bare nevne noen slike steder: Catalhöyük i Tyrkia, Altamira i Nordspania, Jeriko i Israel, Kostenki Voronezh i Russland, Skara Brea på Orkenøyene og Vistehola på Jären.

I våre dager er vi vant til stasjonære forhold, og til overmål er vi opplært i den europeiske tradisjon, som har betraktet svedjebruk som en enklere, primitiv livsform uten nevneverdig kulturell organisasjon.

Denne holdningen er nok årsaken til at forskere har vært lite interessert i svedjebruket. Det er mange fellestrekk som preger de ulike svedjebrukskulturer, såkalte "primitive, selvlarnte" trekk. De var nomader som ønsket å ha få ting å dra på, men ferdigheter og kunnskap var ingen tung bår. Svedjebrukskultur er grunnlaget for våre dagers samfunn; våre verdinormer, skikker, ideer og konvensjoner. Åkerbruket er for ungt til at det kan ha influert i noen vesentlig grad på menneskehetens utviklingshistorie, men likevel domineres vårt daglige liv av dets manifestasjoner. Det er hovedsaklig den tropiske regnskogen, som idag har svedjebrukere, og de er på vikende front.

"Den åldsta av alla jordbruksmetoder är svedjebruket. – Det har bedrivits i Sverige sedan uråldriga tider och som det synes i allt större omfattning ju längre tillbaka vi kommer i tiden. Det är det åldsta systemet för all odling, åtminstone av skogbevuxen mark, vare sig det gäller att befrämja gräsväxten eller bereda marken för sädessådd" (Arenander 1923 99). "Kauran Karjalan ahoille, Rukeheni Ruotsin maalle, – Vehnät viskoan Virohon, – Kylvän ohrat Suomen maalle, – Hernehet Hämehen maalle, – Josta vilja virtoavi, – Vilja vierahan kätehen" (Kaukonen 1984 II, 252); Havre på Karelen svedjer, – Rug på Sveriges marker, – Vete avkaster Estland, – Bygg vokser på Suomis marker, – Erter på Hämas marker, – Her strömmar kornet på, – Kornet er alltid ved siden.

Stasjonært svedjebruk er kontinuerlig dyrking av matvekster på brente vegetasjonsrester etter forrige sesongs innhøsting på spesielt bearbejdede steder. Eksempel på stasjonært svedjebruk er levadasystemer for regulering av vanntilførselen fra fjellene over. Andre eksempler er utnyttelsen av den varme fuktige dagluften, som kondenserer og avgir vann natterstid når luften tvinges oppover